

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ДИДАКТИКА ГЕОГРАФІЇ

(назва освітнього компонента)

підготовки _____ **магістра** _____
(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **А 4 Середня освіта** _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми **Середня освіта (Географія)**
(назва освітньо-професійної програми)

Луцьк – 2025

Силабус нормативного освітнього компонента «ДИДАКТИКА ГЕОГРАФІЇ»
підготовки магістра, галузі знань А Освіта, спеціальності А 4 Середня освіта, за освітньо-
професійною програмою «Середня освіта (Географія)».

Розробник: к. п. н., доц. Ткачук Н. М.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Потапова А. Г.

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та
соціальної географії**
протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	<i>A Освіта</i> <i>A 4 Середня освіта</i> <i>Середня освіта (Географія)</i> <i>Магістр</i>	Нормативний
Кількість годин / кредитів ДФЗО - 120 / 4		Рік навчання 1-й
		Семестр 1-й
		Лекції - 30 год
		Практичні - 30год
ІНДЗ: немає		Самостійна робота - 52 год
		Консультації - 8 год
		Форма контролю: Екзамен (1-й семестр)
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

ППП Ткачук Надія Михайлівна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри економічної та соціальної географії

Контактна інформація:

Телефон 0974852583

Електронна пошта: Tkachuk.Nadiia@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Нормативний освітній компонент «Дидактика географії» передбачає підготовку магістрів до педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Освоєння курсу спрямовується на формування професійних компетентностей відповідно до стратегій переходу на профільну середню освіту, передбачає установку здобувачів до постійного розвитку й удосконалення.

Компонент має теоретико-практичний характер і сприяє формуванню у майбутніх вчителів географії здатності до організації та проведення інноваційної освітньої діяльності, здійснення науково-педагогічних досліджень. Даний компонент забезпечує розуміння мети і завдань, принципів, форм та технологій профільного навчання в старшій школі та допрофільної підготовки на рівні шкільної базової освіти.

Важливим є оволодіння здобувачами методикою проведення практичних робіт. Під час практичних занять та індивідуальної самостійної роботи здобувачі вищої освіти набувають вміння: планувати освітню діяльність, використовуючи технологічний підхід до організації освітнього процесу, реалізовувати зміст навчальних програм різними засобами та техніками

інноваційних педагогічних технологій; аналітично застосовувати інноваційні технології у процесі своєї професійної діяльності.

2. Пререквізити

Вивчення ОК «Дидактика географії» пов'язується із системою знань здобувачів освіти, сформованих у курсах педагогіки, психології, методики навчання географії, економіки на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Постреквізити

Опанування освітнього компонента «Методика позашкільної та краєзнавчої роботи» забезпечить наступність вивчення освітніх компонентів за навчальним планом, зокрема педагогічної складової: «Педагогічна практика (ЗЗСО та ПО)», «Переддипломна педагогічна практика з написанням кваліфікаційної роботи», сприятиме виконанню магістерського проєкту, а в подальшому – у професійній діяльності.

3. Мета і завдання освітньої компоненти

Мета освітнього компонента спрямована на формування у магістрів системи теоретичних знань щодо методики викладання географії, інноваційних технологій навчання в закладах ЗСО, формування умінь раціональної організації власної педагогічної діяльності, здійснення педагогічних досліджень, а також розвитку методичних вмінь, спрямованих на виконання функцій вчителя сучасної профільної школи.

Завдання:

- 1) ознайомлення з теоретико-практичними засадами методики навчання географії, економіки, в розрізі наступності базової середньої та профільної освіти;
- 2) формування у магістрів вмінь працювати з навчально-методичною літературою, аналізувати шкільні навчальні/модельні програми, підручники та посібники з географії,;
- 3) освоєння змісту, структури і методичних особливостей вивчення шкільних географічних курсів в старшій профільній школі;
- 4) вироблення навичок планувати і конструювати процес навчання у закладах освіти, розробляти і впроваджувати на практиці різні технології навчання;
- 5) формування розуміння проєктування освітнього процесу з врахуванням умов інклюзивного освітнього середовища, дистанційної форми навчання;
- 6) удосконалення умінь використовувати методи і засоби проведення інформаційного пошуку, умінь самостійно поповнювати свої знання з різних джерел інформації;
- 7) вироблення установки творчо аналізувати та рефлексувати результати власних навчальних досягнень та практичних навичок.

4. Результати навчання (Компетентності)

Процес вивчення освітнього компонента спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт (ЗК 3);
- здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним (ЗК 4);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення (ЗК5);
- розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети (ЗК6);
- здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати (ЗК 7).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності (ФК 1);
- здатність використовувати інновації у професійній діяльності (ФК 2);
- здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати

- потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя (**ФК 3**);
- здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання (**ФК 4**);
 - здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку (**ФК 5**);
 - здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу (**ФК 6**);
 - здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища (**ФК 7**);
 - здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності (**ФК 8**);
 - здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички (**ПК1**);
 - здатність розв'язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позакласної роботи, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних географічних компетентностей, фахового світогляду (**ПК 2**);
 - здатність здійснювати самостійно та організовувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх (**ПК 3**);
 - здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної педагогічної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем (**ПК 4**);
 - здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом (**ПК 5**);
 - здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності (**ПК 6**);
 - здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування (**ПК 7**).
 - здатність оперувати системними економічними знаннями для формування в учасників освітнього процесу підприємливості та фінансової грамотності (**ПК8**).
 - здатність використовувати у педагогічній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних і прикладних засад економіки (**ПК10**).
 - вміння планувати ефективну педагогічну взаємодію на різних рівнях навчання з постійним вдосконаленням економічних знань, задля їхнього застосування в освітньому процесі (**ПК11**).

Програмні результати навчання

Процес вивчення освітнього компонента сприятиме формуванню елементів наступних програмних результатів навчання:

- демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області (**РН 1**);
- демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо (**РН 2**);

– називає і описує основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість **(РН 3)**;

– формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність **(РН 4)**;

– описує методику розробки освітніх проєктів, *пояснює* зміст та призначення їх етапів, *аналізує* спроможність управління процесом їх впровадження, *прогнозує* очікувані результати **(РН 5)**;

– визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження **(РН 6)**;

– визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності **(РН 7)**;

– описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя **(РН 8)**;

– демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання **(РН 9)**;

– називає і аналізує шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності **(РН10)**;

– демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу **(РН 11)**;

– знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища **(РН 12)**;

– демонструє здатність діяти автономно і в команді **(РН 13)**;

– демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів **(РН 14)**;

– розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків **(ПРН 1)**;

– обирає шляхи розв’язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу **(ПРН 2)**;

– знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов’язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу **(ПРН 3)**;

– обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти **(ПРН 4)**;

– обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори **(ПРН 5)**;

– демонструє володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв’язання проблем

сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності (ПРН 6);

– здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології (ПРН 7);

Soft skills, які формуються в межах освітнього компоненту:

- аналітичне мислення (вміння/здатність знаходити і структурувати матеріал, встановлювати взаємозв'язки між окремими елементами, а також виокремлювати головне з масиву загальної інформації);
- комунікативні навички (готовність до вільної комунікації між учасниками освітнього процесу, вміння аргументувати, переконувати та відстоювати свою позицію);
- критичне мислення та аналіз;
- креативність, оригінальність та ініціативність (здатність генерувати ідеї, варіативність мислення, свобода);
- навички міжособистісного спілкування та роботи в команді (вміння делегувати відповідальність, налагоджувати ефективне спілкування та досягати спільної мети);
- лідерство та соціальний вплив (здатність очолювати команду, вміння координувати роботу учасників команди, мотивувати їх і брати на себе відповідальність за спільні рішення (в тому числі невдачі));
- гнучкість і адаптивність (вміння аналізувати ситуацію, сприйнятливість, здатність змінити свою думку, вміння вчасно реагувати на нові виклики, вирішувати кризи, прогнозувати ситуації і швидко змінювати спектр завдань);
- навички самоорганізації (вміння ефективно організувати свою роботу і розпоряджатися часом);
- ініціативність (вміння проявляти ініціативу в різних ситуаціях, об'єктивно оцінювати власні сили, знання та навички, керувати своїм навчанням, розвиватися);
- уміння працювати з інформацією (навички здобуття, аналізу, опрацювання та використання інформації)
- управління проєктами (здатність правильно розставляти пріоритети, управляти робочими процесами, знання принципів планування і тайм-менеджменту);
- емоційний інтелект (здатність розпізнавати власні емоції; вміння визначати причини появи тієї чи іншої емоції у себе та інших; вміння приборкувати емоції, пробуджувати і спрямовувати свої та чужі почуття на досягнення цілей; пробудження креативності, щоб стимулювати мислення і налаштуватися на роботу).

Таблиця 2

5. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
ЗМ 1. Загальні теоретико-практичні основи дидактики географії						
Тема 1. Теоретичні основи методики навчання географії, Компетентнісний, проблемно-діяльнісний підхід в освітньому	9	2	2	4	1	РМГ /2, ІРС/3

процесі з географії.						
Тема 2 Науково-педагогічні дослідження з дидактики географії.	9	2	2	4	1	РМГ /2, ІРС/3
Тема 3 Сучасні стратегії розвитку структури та змісту шкільного курсу географії.	9	2	2	4	1	РМГ /2, ІРС/3
Тема 4. Формування системи компетентностей в освітньому процесі з географії. Психодидактичне підґрунтя освітнього процесу з географії.	8	2	2	4	-	РМГ /2, ІРС/3
Тема 5. Дидактичні інструменти організації освітнього з географії	8	2	2	4	-	РМГ /2, ІРС/3
Тема 6. Форми та організація навчання географії в умовах НУШ.	8	2	2	4	-	РМГ /2, ІРС/3
Тема 7. Урок – основна форма організації навчання географії. Позаурочна форма навчання географії.	7	2	2	3	-	РМГ /2, ІРС/3
Тема 8. Контроль і корекція навчальних досягнень учнів з географії. Інноваційні підходи оцінювання в НУШ.	8	2	2	3	1	РМГ /2, ІРС/3
Разом за модулем 1	66	16	16	30	4	40
ЗМ 2. Засади технологічного підходу в освітньому процесі з географії						
Тема 9. Технології в освітній сфері. Інноваційні технології навчання: умови запровадження, різновиди, зміст, особливості	8	2	2	4	-	ДС/2,РК/2
Тема 10. Інтерактивна технологія навчання географії. СЕН-технологія.	9	2	2	4	1	ІРС/5
Тема 11. Технологія формування критичного мислення старшокласників у процесі навчання географії	9	2	2	4	1	ІРС/5
Тема 12. Проектна технологія навчання географії..	8	2	2	4		ІРС/5
Тема 13. STEAM-технології в природничій освітній галузі.	7	2	2	2	1	ІРС/5,
Тема 14. Технології навчання географії в інклюзивному освітньому середовищі	7	2	2	2	1	РМГ /2, ІРС/3
Тема 15. Інноваційна діяльність педагога. Тайм – менеджмент як технологія ефективної організації інноваційної діяльності	6	2	2	2	-	ДС/1
Разом за модулем 2	54	14	14	22	4	30
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота (ЗМ 1)						15
Модульна контрольна робота (ЗМ 2)						15
Всього годин / Балів	90	10	14	88	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Тема змістового модуля	Тема для самостійного опрацювання	Види самостійної роботи
Тема 1	Історія розвитку шкільної географії та методики її викладання	Повідомлення Презентація
Тема 2	Методи педагогічного дослідження. Педагогічне спостереження	Повідомлення
Тема 3	Становлення та розвиток профільного навчання географії, в практиці вітчизняної шкільної освіти	Презентація
Тема 4		Повідомлення.
Тема 5	Дидактичні вимоги до створення презентацій і їх використання на уроці. Графічно-знакові географічні навчальні моделі	Повідомлення Презентація
Тема 6	Методика застосування таксономії Б. Блума для формування географічних компетенцій.	Повідомлення Презентація
Тема 7	Складання календарного плану роботи. Підготовка вчителя до уроку та його планування.	Приклади/зразки календарно-тематичного планування
Тема 8.	Формувальне оцінювання на уроках географії.	Приклади технік формувального оцінювання
Тема 9.	Методика використання сучасних технологій навчання географії в контексті вимог НУШ.	Повідомлення Презентація
Тема 10.	Прийоми розвитку критичного мислення.	Повідомлення Презентація
Тема 11.	Використання інтерактивних сервісів на уроках географії	Презентація
Тема 12.	Інноваційна діяльність педагога.	Повідомлення Презентація
Тема 13.	STEM-проекти в освітньому процесі з географії.	Повідомлення Презентація
Тема 14.	Інклюзивна освіта у старшій школі. STEM-освіта як тренд сучасного освітнього простору	Повідомлення Презентація
Тема 15.	Стилі педагогічного спілкування	Повідомлення Презентація

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі першого рівня вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Здобувач повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності регламентовані наступними документами: Кодекс академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про комітет з етики наукових досліджень ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі Українки

(https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/normatyvno-pravova-baza/)

Вивчаючи даний освітній компонент, здобувачі погоджуються виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У разі відсутності студента на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом практичних занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача. Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань для самостійної роботи). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна під час консультації у вільний від аудиторних занять час.

Відпрацювання практичних робіт, які передбачали оцінювання участі в дискусії, тренінгу, роботу в групах здійснюється через виконання завдань самостійної роботи до теми.

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_Viznannya_rezultativ_VNU_im._L.U._red.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

V. Підсумковий контроль

Рейтинг здобувача освіти з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (<https://ed.vnu.edu.ua/71-2/нормативні-документи-вну-імені-лесі-у>).

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за контрольні заходи змістових модулів, які проводяться у формі комплексної контрольної роботи (максимум – 15 балів за кожен змістовий модуль, всього 30 балів), участь у дискусіях, роботу в малих групах (максимум – 20 балів), виконання індивідуальної роботи за темами практичних, розв'язування кейсів (максимум – 50 балів).

Максимальна кількість балів за поточний контроль з ОК становить 70 балів.

Протягом поточної роботи здобувач освіти має набрати не менше 35 балів (як допуск до складання іспиту). Для отримання допуску здобувач освіти має відпрацювати практичні або роботи до дати іспиту під час основної сесії. Оцінки за відпрацьовані роботи викладач виставлятимуться в електронний журнал успішності поруч або замість «н».

Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю згідно систему бонусних балів, яку погоджує науково-методична комісія факультету.

Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи здобувач за результатами поточного та модульного контролю набирає не менше 75 балів, то за його бажанням, отримана ним оцінка може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. У протилежному випадку або за бажанням студента підвищити рейтинг, він складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульного контролю, анулюються.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу та практичних вмінь і навичок з окремого освітнього компонента за семестр. Екзамен проходить у формі усної відповіді студентів згідно екзаменаційних білетів. Кожен білет включає три питання, які передбачають оцінювання теоретичних знань студентів та їх вмінь і навичок використовувати відповідні знання на практиці. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Екзаменаційна оцінка визначається у балах (від 0 до 30) за результатами виконання екзаменаційних завдань.

Питання до екзамену

1. Зміст курсу «Дидактика географії» структура та зв'язок з іншими науками.
2. Теоретичні та методичні основи компетентнісного підходу при формуванні географічних знань учнів.
3. Початковий період розвитку шкільної географії та методики її навчання (від започаткування навчання до початку ХХ століття).
4. Розвиток шкільної географії та методики її навчання у радянський період (від 1917 р. до 1991 р.).
5. Розвиток української шкільної географії та методики її навчання у період від 1991 р. до сьогодення.
6. Методи науково-педагогічного дослідження теоретичного рівня.
7. Методи науково-педагогічного дослідження експериментально-емпіричного рівня.
8. Організація та методика проведення науково-педагогічних експериментів.
9. Основні етапи науково-педагогічного дослідження та характеристика роботи на кожному з них.
10. Загальна характеристика принципів навчання географії.
11. Розкрийте зміст принципу науковості навчання та обґрунтуйте особливості його використання при вивченні географії.
12. Розкрийте зміст принципу доступності навчання та обґрунтуйте особливості його використання при вивченні географії.
13. Розкрийте зміст принципів систематичності і системності навчання та обґрунтуйте особливості їх використання при вивченні географії.
14. Розкрийте зміст і особливості використання принципів свідомості й активності учнів у навчанні та зв'язку навчання з життям (зв'язку теорії з практикою).
15. Розкрийте зміст і особливості використання принципу індивідуального підходу до учнів у навчанні та принципу міцності засвоєння знань, умінь і навичок.
16. Розкрийте зміст принципу наочності у навчанні та обґрунтуйте особливості його використання при вивченні географії.
17. Розкрийте зміст краєзнавчого принципу навчання та обґрунтуйте особливості його використання при вивченні географії.
18. Відображення краєзнавчого принципу навчання у працях Коменського Я. А., Ушинського К. Д.
19. Формування знань з географії. Емпіричні і теоретичні знання з географії.
20. Формування географічних уявлень і понять.
21. Розкрийте зміст методів навчання (як дидактичної категорії) та обґрунтуйте їх

класифікацію.

22. Охарактеризуйте систему методів навчання, виділених за внутрішньою психологічноюсутністю (за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів).

23. Охарактеризуйте систему методів навчання, що виділені за використаними джерелами знань.

24. Охарактеризуйте словесні методи навчання та розкрийте загальні особливості їхзастосування при вивченні географії.

25. Охарактеризуйте різновиди усного викладу знань та розкрийте прийоми їх використання при вивченні географії.

26. Охарактеризуйте методичні особливості використання різновидів бесід та обґрунтуйте окремі прийоми їх використання при вивченні географії.

27. Дайте загальну характеристику наочних методів навчання та обґрунтуйте окреміприйоми їх використання при вивченні географії.

28. Розкрийте зміст практичних методів навчання та обґрунтуйте окремі прийоми їх використання при вивченні географії.

29. Зміст та диференціація засобів навчання географії.

30. Аналітично-ілюстративні графічно-знакові географічні навчальні моделі та методичні особливості їх використання.

31. Картографічно-геоінформаційні графічно-знакові географічні навчальні моделі таметодичні особливості їх використання.

32. Структурно-логічні графічно-знакові географічні навчальні моделі та методичні особливості їх використання.

33. Методичні особливості використання карт при навчанні географії.

34. Структура підручника з географії та методичні особливості роботи учнів з підручником.

35. Методичні особливості використання вчителем технічних засобів навчання при вивченні географії та економіки.

36. Загальна характеристика форм організації навчально-виховного процесу.

37. Вимоги до уроку як основної форми навчально-виховного процесу у школі.

38. Розкрийте методичні особливості підготовки вчителя до уроку та обґрунтуйте мету уроку як ключову основу технології його проведення.

39. Загальна характеристика традиційних типів уроків.

40. Розкрийте структуру та методичні особливості проведення комбінованого та вступних уроків при вивченні географії.

41. Розкрийте методичні особливості проведення практичних робіт на прикладах вивчення географії.

42. Загальна характеристика нетрадиційних типів уроків.

43. Розкрийте методичні особливості проведення уроку-лекції на прикладі вивчення географії.

44. Розкрийте методичні особливості проведення уроку-семінару на прикладі вивчення географії.

45. Розкрийте методичні особливості проведення уроку-конференції на прикладі вивчення географії.

46. Розкрийте методичні особливості проведення ігрових уроків на прикладах вивчення географії.

47. Методичні особливості проведення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.

48. Методика організації та проведення навчальних екскурсій.

49. Зміст та диференціація позакласного навчання.

50. Перманентне (постійне) позакласне навчання (факультатив, гурток тощо) при вивченні географії.

51. Систематичне позакласне навчання (предметний тиждень, олімпіада тощо) при

вивчення географії та економіки.

52. Епізодичне (нерегулярне) позакласне навчання (екскурсія, похід тощо) при вивченні географії.

53. Методичні особливості вивчення загальної географії 6-й клас), курсу географії «Материки та океани» (7-й клас) в контексті допрофільної підготовки

54. Методичні особливості формування знань про материк (на прикладі вивчення Африки).

55. Методичні особливості вивчення курсів географії України (8-й клас), «Україна і світове господарство» (9-й клас) в контексті допрофільної підготовки.

56. Методичні особливості вивчення курсів географії в 10-11 класах на профільному рівні.

57. Методичні особливості вивчення курсів географії в 10-11 класах на рівні стандарту.

58. Педагогічні технології: терміни й поняття. Систематизація технологій навчання географії

59. Розкрийте зміст проблемного підходу до формування знань учнів та основні етапи розкриття навчальної проблеми.

60. Обґрунтуйте технології проблемного підходу до формування географічних чи економічних знань учнів.

61. Розкрийте зміст та особливості використання інтерактивних методів навчання та обґрунтуйте окремі прийоми їх використання при вивченні географії.

62. Обґрунтуйте використання технології проєктного навчання на прикладах вивчення географії.

63. Обґрунтуйте використання технології розвитку критичного мислення на прикладах вивчення географії.

64. Основи комунікативної культури педагога. Стилi педагогічного спілкування.

65. Дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі здобувачами та викладачами.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	Непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література

Основна

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>.
2. Компетентнісне навчання та викладання географії у системі неперервної педагогічної освіти : кол. монографія / [авт. кол.: Л. П. Вішнікіна, А. А. Шуканова, О. А. Федій, С. П. Сарнавський та інші.] ; за наук. ред. д-ра пед. наук Л. П. Вішнікіної. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 265 с
3. Топчієв О. Г. Методологічні засади географії: підручник Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 366 с.
4. Чубрей О. С. Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної

діяльності на засадах компетентнісного підходу: монографія. Чернівці : Технодрук, 2020. 376 с.

5. Яковлева В. А., Власенко Р. П., Андрійчук Т. В. Методика навчання географії: інноваційні технології в процесі викладання географії у базовій та профільній школі. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2023. №. 3. С. 111-117.

Додаткова

1. Географія (10 – 11 класи, рівень стандарту) : Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

2. Географія (10 – 11 класи, профільний рівень) : Навчальна програма, затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

3. Концепція навчання географії України в основній та старшій школі /за заг. ред. д-ра пед. наук О.М. Топузова та канд. пед. наук О.Ф. Надтоки. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 56

4. Модельні навчальні програми для учнів 5-9 класів Нової української школи URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

5. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go>

6. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018. кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report

8. Кравець Н. В. Краєзнавча робота в контексті навчально-виховної діяльності сучасного закладу освіти. Методичний посібник. URL: <https://vseosvita.ua/library/turistsko-kraeznavcarobota-v-konteksti-dialnosti-sucasnogo-zakladu-osviti-1938.html>

9. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод посіб. К., 2020. 104 с.

10. Ткачук Н. М. Педагогічні технології навчання в старшій профільній школі : навчально-методичний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 184 с.

11. Ткачук Н. М., Мандрик І. П., Петрук М. Є. Формувальне оцінювання як інноваційний аспект шкільної географічної освіти в новій українській школі. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка. Серія: педагогічні науки*. 2022. Вип. 206. С. 208–215

12. Ткачук Н. М., Барський Ю. М. Практичні аспекти підготовки майбутніх вчителів географії, економіки до професійної діяльності в НУШ. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2022. № 3. С. С.64–72

13. Ткачук Н. Організаційно-методичні умови впровадження диференційованого викладання в закладах загальної середньої освіти. *Освітні та наукові інновації у сфері біології і збереження здоров'я людини: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Рівне, 14 грудня 2023 р.)*. Упоряд.: І. О. Сяська, О. Г. Рудь, Л. В. Ойцусь, І. М. Трохимчук. Рівне: О. Зень, 2023. 282 с. С.155–158

14. Ткачук Н. Формування готовності майбутніх учителів географії до проектного навчання в НУШ. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали VIII Міжнар. наук.- практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 12–14 квітня 2024 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2024. 212 с. С. 186–188*

15. Ткачук Н. Стельмах В. Ігрові технології в освітньому процесі підготовки майбутніх вчителів географії: теоретичні та практичні аспекти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної*

школи, 2025. Вип. (1(13), С. 110–123. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(13\).2025.330221](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(13).2025.330221)
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/27953>

16. Ткачук Н. М., Озюк У. М. Моделювання уроку географії в умовах дистанційного навчання. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, Вип. 1, 2025. С. 120–130
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/27952>

17. Marusynets, M., Vovkochyn, L., Yakymenko, S., Tkachuk, N., & Tymchenko, A. Innovative educational technologies in the system of specialist's professional training. *Amazonia Investiga*, 2022 11(60), 177-186. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.60.12.19>

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України (Законодавство України):
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Офіційний сайт Волинського національного університету імені Лесі Українки
<http://vnu.edu.ua/uk>

3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Державної наукової установи ІМЗО <https://imzo.gov.ua/>

5. <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23071/>

6. Офіційний сайт Українського географічного товариства URL:
<https://geotov.org.ua/>

7. Природні парки URL: <https://www.nationalparks.in.ua/zapovidnyky/pryrodni>

8. Студія онлайн-освіти «EdEra». URL: <https://www.ed-era.com/courses>

9. Онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні «Освіторія». URL:
<https://osvitoria.media/>

10. Освітній проєкт «На урок» URL: <https://naurok.com.ua/project>

11. Бібліотека українських підручників: URL: <https://pidru4niki.com/>.

12. Географіка. Географічний портал: URL: <http://geografica.net.ua/publ/galuzi-geografiji/metodika-vikladannja-geografiji/35>.

13. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. URL: www.dnpb.gov.ua.

14. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:
<http://nbuv.gov.ua>.

15. Інтернет на користь: онлайн ресурси для вивчення географії. URL:
<https://naurok.com.ua/post/internet-na-koristonlayn-resursi-dlya-vivchennya-geograf>